

רשומות

הצעות חוק

1995 ביוני 27

2414

כ"ט בסיון התשנ"ה

עמוד

522 ..... הצעת חוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ה-1995

תיקון עקיף:

חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982

מהפרסמת בזה הצעת חוק של חברי הכנסת מטעם ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת:

הצעת חוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ה-1995*

פרק א': הקמת הסניגוריה הציבורית

1. (א) תוקם סניגוריה ציבורית, אשר מטרתה לספק ייצוג משפטי לנאשמים ולחשודים ציבוריים מחוסרי אמצעים. דבר הקמתה של הסניגוריה הציבורית יפורסם ברשומות.

דבריו הסבר

אשר היו נחוצים כדי לייצג את כל הנאשמים הנזקקים או אפילו חלק גדול מהם.

ישנה הסכמה רחבה בקהילה המשפטית כי נאשם בפלילים זקוק לייצוג וליועץ, אך טרם נמצא הפתרון הראוי לנושא במערכת המשפט הישראלית. פרופ' הרנוך בדו"ח שהכין עבור משרד המשפטים, טוען כי מדינת ישראל מפגרת בצורה קיצונית, בהשוואה למדינות המערב, במתן ייצוג לנזקקים. כבר שנים רבות מקובל במדינות אלה להציע סיוע משפטי לאדם אשר מואשם בעבירה שנקבע לה עונש מאסר.

התפיסה, לפיה העזרה המשפטית ניתנת על-ידי מערך של סניגוריה ציבורית, העומד מול מערך של תביעה ציבורית, מגבירה את האמון כי הצדק נראה ונעשה. וכך כתב השופט ד' לוי: "אילו רק ניתן היה לכונן על-פי דין לצד התביעה הכללית המייצגת את המדינה גם סניגוריה כללית-ציבורית, העומדת לרשות הנאשמים הבאים לדין, כי אז היה הפתרון הרצוי שהיה מביא ברכה לנאשמים, וכן גם למנגנון עשיית המשפט והצדק".

המודל המוצע בהצעה זו מיועד להשיג כמה מטרות חשובות בעת ובעונה אחת, ובכללן: הטלת חובת ייצוג על סניגוריה ציבורית וסניגורים פרטיים נבחרים, כשבראש מערכת החלוקה והפיקוח עומד סניגור ציבורי ראשי; הרחבה הדרגתית איטית של החובה לייצג, כאשר ההדרגתיות מתבטאת בהחלת החובה החדשה על עבירות מסוימות ובאזורים גיאוגרפיים נבחרים בלבד (לפי בחירת שר המשפטים), כאשר בטווח הארוך החובה לייצג תתייחס לרוב העבירות ולכל האזורים.

המודל המוצע מיועד אף להרחיב את הייצוג בצורה היעילה והחסכונית ביותר, על-ידי האחדת מערכת המינויים תחת קורת-גג אחת. האחדה כזו תקטין את הוצאות האדמיניסטרציה ותאפשר מנגנוני בקרה ופיקוח תקציביים טובים יותר. כמו-כן, מחקרים רבים הצביעו על כך, שהעסקתם של עורכי דין במשרה מלאה יוצרת עלות קטנה יותר לכל תיק, בהשוואה לעלות הכרוכה במינויים אד-הוק של סניגורים פרטיים. כך גם מראה הנסיון של המרכז לסיוע משפטי בפלילים באוניברסיטת תל-אביב.

מבוא

שתי ועדות שפעלו במערכת המשפט קבעו את הצורך בהקמתה ובהפעלתה של סניגוריה ציבורית. הוועדות המליצו על הקמת מנגנון, הדומה בעיקרו לזה של התביעה, שיורכב מעורכי דין שיעסקו בהגנה משפטית במשפטים פליליים של אזרחים שאין בידיהם היכולת הכלכלית לממן לעצמם סניגוריה. ועדת בכור המליצה על שיטה שבה חלק מן העבודה תיעשה על ידי עורכי-דין שכירים של המדינה, הפועלים במסגרת הסניגוריה הציבורית, וחלק אחר על ידי מינוי עורכי דין פרטיים שישמשו כסניגורים, ושכר טירחתם ימומן על ידי המדינה. ביסודה, זוהי השיטה שהצעת חוק זו מציעה ליישם.

במדינת ישראל אין כיום חובה כללית של מינוי סניגורים לנאשמים, מלבד במקרים חמורים ורגישים במיוחד, ואלה מהווים מיעוט קטן של כלל המקרים הפליליים הנודונים בבתי המשפט.

אין חובה בדין הישראלי למנות סניגור לנאשמים חסרי אמצעים כלכליים. במילים אחרות, לגבי רוב אוכלוסיית הנאשמים בפלילים (כ-85%) בית המשפט רשאי לדרוש בעניינם מבלי שהיה להם ייצוג משפטי קודם משפטם, ומבלי שהיו מיוצגים בעת המשפט. חלק ניכר מהם מורשעים בדין ומוטלים עליהם עונשים כגון: קנסות, מאסר על תנאי, ועונשי מאסר בפועל, ונרשם בעניינם רישום פלילי, אשר עלול להכביד על עתידם החברתי והמקצועי במשך שנים רבות.

נתונים מבתי המשפט הראו כי באמצע שנות השמונים כ-50% של הנאשמים בבית משפט השלום (בתל-אביב) וכ-25% של הנאשמים בבית המשפט המחוזי (בתל-אביב) לא היו מיוצגים בעת ההקראה. מתוך אוכלוסייה זו יש להניח כי חלק גדול מהנאשמים לא היו מיוצגים משום שלא היו מסוגלים לממן את שכר הטירחה של עורך הדין, ובית המשפט לא מינה להם עורך דין על אף הסמכות שבשיקול הדעת, הנתונה לו בסעיף 15(ג) לחוק סדר הדין הפלילי. הנתונים הראו כי השופטים נוטים שלא ליתום מינויים ונמנעו מלבדוק את זכאותם של הנאשמים הלא מיוצגים, בעיקר משום שהשופטים היו (והינם גם היום) מודעים לכך שאין תקציב בקופת בית המשפט לממן את עורכי הדין הרבים,

* הצעת חוק מס' תתקכ"ג; הועברה לוועדה ביום ה' באדר התשנ"ד (16 בפברואר 1994).

(ב) שר המשפטים יקים בהדרגה משרדים מחוזיים של הסניגוריה הציבורית; דבר הקמתו של משרד סניגוריה מחוזי יפורסם ברשומות, בציון מקום מושבו ואזור פעולתו. שר המשפטים רשאי להורות על הקמת לשכות שכונתיות המסונפות למשרד הסניגוריה המחוזית באותו מחוז.

פרק ב': מבנה ותיפקוד

2. בראש הסניגוריה הציבורית יעמוד חבר לשכת עורכי הדין אשר ייקרא הסניגור הראשי הציבורי הראשי.
3. (א) הסניגור הציבורי הראשי יתמנה על-ידי ועדה כת השעה חברים, שתהיה מורכבת משר המשפטים, שני נציגי ציבור, שני נציגי לשכת עורכי הדין, שני חברי כנסת ושני שופטים בדימוס (להלן – הועדה). שר המשפטים יכהן כיושב-ראש הועדה.
- (ב) הועדה תשמש כועדת ביקורת.
- (ג) הסניגור הציבורי הראשי יגיש בסוף כל שנה דין וחשבון לועדה על פעילות הסניגוריה הציבורית.
4. כהונת הסניגור הציבורי הראשי תהיה למשך חמש שנים, והיא תסתיים לפני תום תקופת כהונה התקופה באחת מאלה:
- (1) על-פי החלטה של הועדה שנתקבלה ברוב של ששה חברים לפחות;
- (2) בצאתו לקיצבה;

דברי הסבר

סעיף 3 סעיף-קטן (א) מהווה את הנדבך הראשון בשמירת עצמאותו של הסניגור הציבורי הראשי, וכפועל יוצא, גם של הסניגוריה הציבורית כמוסד. ועדה מעין זו, הכוללת בחובה נציגים מכל הרבדים הנוגעים להקמת גוף כזה, מטרתה לשמש מעין "הוצץ", "מבודד", מפני כל לחץ או התערבות פוטנציאלית מצד הדרג הפוליטי בכלל, ומן הגורם המממן בפרט.

הרכב הועדה מאפשר לנציגי כל הסקטורים הנוגעים בדבר להשפיע על בחירת המועמד. ההטרוגניות של חברי הועדה מדינמה את חוסר התלות של הסניגור הציבורי הראשי ברשות אחת מסויימת (פוליטית או שיפוטית). הועדה תהיה ועדת ביקורת, המשקיפה על המדיניות הכללית של הסניגוריה, אך לא תהיה מעורבת בפעילויות היומיומיות, מעבר לנושאים הקשורים בביקורת על תקציבים. מתפקודה יהיה גם לדווח לגורמים המממנים באשר להיקף המימון הדרוש לפעילות הסניגוריה.

סעיף 4 סעיף זה בא להבטיח כהונה קצובה מראש לבעל תפקיד שעתיד להיות שוחק ביותר, בבחינת "הזרמת דם חדש למערכת". הסעיף אינו פוסל בחירה מחדש של מועמד שהוכיח עצמו, ושראוי להמשיך בתפקיד במשך כהונה נוספת.

היתרון הגדול ביותר הוא התמחותם של עורכי הדין המועסקים בסניגוריה הציבורית, בד בבד עם הבטחת הייצוג האיכותי ביותר האפשרי לנאשמים.

סעיף 1 סעיף זה מבטא את מטרתה הראשית של הסניגוריה הציבורית כמו גם את המבנה הגיאוגרפי הבסיסי שלה.

במלים "ייצוג משפטי" שבסעיף קטן (א) מגולם השירות העיקרי שעל המוסד לספק, והוא ייצוג נאשמים מחוסרי אמצעים כמשפטים פליליים בפני ערכאות שיפוטיות. ואולם אין בשימוש במלים אלו כדי לפסול מתן סיוע משפטי מסוג אחר, כמו ייעוץ או ייצוג בהליכים שלאחר גזר-דין, כגון: ועדות שליש, הליכי חנינה וכיו"ב.

המבנה הגיאוגרפי הבסיסי של הסניגוריה הציבורית יהיה של משרדים מחוזיים, אשר ימוקמו לפי שיקול דעתו של שר המשפטים ובהתאם לתקציב שיעמוד לרשות הסניגוריה.

סעיף 2 מבחינה מבנית-חוקית, מעמדו של הסניגור הציבורי הראשי צריך להיות מקביל לזה של פרקליט מדינה, כאשר הרגש הוא על הענקת מעמד של ראש מערכת המקבילה לזו של התביעה. לעומת זאת, הסניגור הציבורי הראשי, בניגוד לפרקליט המדינה, לא יהא קשור למדיניות ממשלתית או ליועץ המשפטי לממשלה.

- (3) בהתפטרותו;
- (4) בהיבחרו או במינויו לתפקיד שיש בו משום ניגוד אינטרסים אפשרי לתפקידו לפי חוק זה.
5. (א) בענייני תפקידו יפעל הסניגור הציבורי הראשי לטובת לקוחותיו.
(ב) הסניגור הציבורי הראשי יתווה את מדיניותה של הסניגוריה הציבורית, ידאג לתפקודה השוטף, להכשרת עובדיה ויפקח על רמתם המקצועית.
6. (א) הסניגור הציבורי הראשי ימנה סניגורים מחוזיים; בכל מחוז יכהן סניגור מחוזי שיהא אחראי על הסניגוריה הציבורית באותו מחוז.
(ב) הסניגור המחוזי יהיה אחראי להעסקתם של סניגורים ציבוריים במשרדו, ולבחירתם של סניגורים פרטיים לשם הייצוג המשפטי כמתואר בסעיף 7.
7. (א) השירות המשפטי יינתן על-ידי סניגור ציבורי או על-ידי סניגור פרטי שימונה בידי הסניגור המחוזי, לצורך ייצוג בהליך הפלילי לכל אורכו. המינויים ייעשו בחלוקה שוויונית ככל הניתן.
(ב) הסניגור הציבורי הראשי או הסניגור המחוזי יתאמו בין עבודות הסניגורים הציבוריים לבין עבודת הסניגורים הפרטיים בכל הקשור לסדרי העבודה, חלוקתה והתשלום עבור השירות.
8. (א) הסניגור המחוזי רשאי להורות על הפסקת ייצוג שהוחל בו, בכפוף לרשות בית המשפט, ועל החזרת הוצאות שהוציאה הסניגוריה או עובד מטעמה, הכל כפי שנקבע בתקנות.

דברי הסבר

תחת ארגון אחד. התוספת בסעיף קטן (א) לגבי חלוקה שוויונית של מינויים באה להמחיש את הרצון לשמור על השתתפות שווה של הסקטור הפרטי ולא לדחוק הצדה באמצעות האגף הציבורי.

עוד בא הסעיף לקבוע את עקרון הייצוג האופקי (Horizontal Representation), המבטיח ללקוח ייצוג על-ידי עורך דין אחר לאורך כל ההליך, כדי למנוע מצב בו תיקבע שיטת "תורנויות" של עורכי דין לפי הליכים או לפי חדרי שופטים. בייצוג נאשמים קיים צורך מיוחד ליצור יחסי אמון לאורך זמן בין הסניגור לבין הנאשם שאותו הוא מייצג, דבר המחייב שהסניגור לא יוחלף באמצע ההליך המשפטי.

סעיף 8 זה נקבע כדי להשאיר פתח להתפטרות מייצוג, עקב עילות "רגילות", כגון: חוסר אמון בין הנאשם ולסניגורו; חוסר שיתוף פעולה מצד הנאשם וכיו"ב. ציבוריות המוסד מחייבת יצירת עילות התפטרות נוספות היכולות לנבוע, לדוגמה, ממצג כוזב של מצב כלכלי כדי לקבל ייצוג חינם במרמה. פירוט יתר של העילות מן הראוי שייקבעו בחקיקת משנה.

סעיף 5 סעיף זה בא לקבוע במפורש את המרכיבים ההכרחיים להצלחת מוסד הסניגוריה הציבורית: מקצועיות, עצמאות ופיקוח.

סעיף-קטן (א) מבהיר בצורה חד-משמעית, כי הסניגור הראשי לא יפעל לשרת שום אינטרס אחר זולת אלה של לקוחותיו.

עוד בא סעיף זה להדגיש את עצמאותו המקצועית המוחלטת של הסניגור הראשי ואי-תלותו באף רשות אחרת.

סעיף 6 סעיף זה מבטא את המשמעות המעשית של המודל הדרו-ראשי, המשמש בבסיס ההצעה. משמעות הקמתו של מוסד הסניגוריה עיקרה בניית מערכת חולשת, המבטיחה ייצוג איכותי למחוסרי אמצעים במשפטים פליליים. אין בכוונת ההצעה להקטין את השתתפותו של הסקטור הפרטי במתן ייצוג לאוכלוסיה זו, אלא ליצור מנגנון פיקוח על רמת הייצוג הניתנת.

סעיף 7 סעיף זה מבטא בצורה מוחשית ביותר את השאיפה לרכז את הסקטור הציבורי החדש

(ב) עורך דין שנתמנה לתת שירות משפטי לפי חוק זה, לא ישתחרר מהמינוי אלא באישור הסניגור המחוזי שמינה אותו וברשות בית המשפט כאמור בסעיף 17 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.¹

הפסקת היענות לבקשות

9. (א) ראה הסניגור הציבורי הראשי, שמפאת עומס עבודה אין באפשרות הסניגוריה הציבוריה במחוז מסויים לתת ייצוג נאות, רשאי הוא להורות על הפסקת היענות לבקשות, כאותו מחוז לתקופה מוגבלת, כאמור בסעיף 15.

(ב) על החלטה כאמור בסעיף קטן (א) יודיע הסניגור הציבורי הראשי בכתב לוועדה, ויפרסם הודעתו זו ברשומות.

(ג) הפסקה כאמור בסעיף קטן (א) לא תחול על נאשם, שלגביו מינוי סניגור הוא תנאי לדיון של בית המשפט בעניינו על-פי כל דין אחר.

פרק ג' זכאות

תנאים לקבלת שירות משפטי

10. הפונה לקבלת שירות משפטי לפי חוק זה יהיה זכאי לקבלו אם יעמוד בשלושת התנאים הבאים גם יחד:

(1) זכאי עניינית לפי סעיף 11;

(2) זכאי כלכלית לפי סעיף 12;

(3) זכאי מקומית לפי סעיף 13.

זכאות עניינית

11. (א) זכאותו העניינית של המבקש לקבל שירות משפטי לפי חוק זה (להלן – המבקש) תיקבע באופן האמור כדלהלן:

(1) מבקש, שכתב האישום שהוגש נגדו כולל עבירה, שעונשה בחוק הוא שבע שנות מאסר ומעלה, יהיה זכאי כאמור בתוך ששה חודשים מיום פרסום החוק ברשומות.

(2) מבקש, שכתב האישום שהוגש נגדו כולל עבירה שעונשה בחוק הוא חמש שנות מאסר ומעלה, יהיה זכאי כאמור בתוך שלוש שנים מיום פרסומו של החוק ברשומות.

דברי הסבר

בית המשפט בעניינם. כלומר, גם אם יפסוק הסניגור הציבורי הראשי את ההיענות לבקשות נוספות, על אף שהמבקשים זכאים לכאורה לייצוג (עפ"י התנאים המפורטים להלן), בית המשפט יוכל לדון בעניינם גם בלי שיזכו לייצוג.

סעיף 11 סעיף זה קובע מדרגות זכאות עניינית כדי לאפשר התארגנות של המערכת (גם מבחינה תקציבית), ולא לגרום לעומס יתר על המנגנון בבית אחר.

אין זה נכון לקבוע בחוק, בשלב זה, זכות עקרונית לייצוג לכל מי שצפוי לתקופה כלשהי של מאסר בפועל. על אף שזו המטרה הסופית מבחינה נורמטיבית, הסיבה לכך נעוצה בחוסר רצון לקבוע זכות ייצוג עקרונית אשר ייתכן שלא תוכל להיות ממומשת בעתיד הנראה לעין.

סעיף 9 הוראת סעיף זה היא ביטוי מובהק לצורך הבסיסי לשמור על רמת ייצוג נאותה. ללא שמירה כזו מחמיצה הסניגוריה הציבורית את מטרתה העיקרית – ייצוג איכותי של נאשמים חסרי אמצעים. הוראת סעיף 9(א) באה לתת פתרון למצב שבו העומס על הסניגוריה הציבורית יהיה רב, ולא יהיה תקציב מספיק להעסקת עורכי דין פרטיים נוספים, עד שהייצוג, אם יהיה בכלל אפשרי, לא יהיה איכותי. בנסיבות כאלה, הפסקת ההיענות לבקשות לסיוע משפטי היא הכרחית.

סעיף קטן (ג) הוא חשוב במיוחד ומסביר את ההבדל בין חובת הייצוג מבחינת הסניגוריה לבין חובת הייצוג מבחינת בית המשפט. ייצוג נאשמים, אשר נופלים למסגרת סעיפים 15(א) ו-21 לחוק סדר הדין הפלילי נוסח משולב, התשמ"ב-1982, למשל, הוא תנאי לדיון

¹ סי"ח התשמ"ב, עמ' 43.

(3) מבקש, שכתב האישום שהוגש נגדו כולל עבירה שעונשה בחוק הוא שלוש שנות מאסר ומעלה יהיה זכאי כאמור, בתוך חמש שנים מיום פרסום החוק ברשומות.

(4) מבקש, שכתב האישום שהוגש נגדו כולל עבירה, שעונשה בחוק הוא מאסר לתקופה אחרת מהאמור בפסקאות (1) עד (3), יהיה זכאי כאמור בתוך שבע שנים מיום פרסום החוק ברשומות.

(5) עשה בית המשפט שימוש בסמכותו לפי סעיפים 15(א), 15(ג) או 15(ד) לחוק סדר הדין הפלילי, התשמ"ב-1982, והורה כי ימונה סניגור לנאשם או לחשוד יהיה זכאי כאמור בתוך ששה חודשים מיום פרסומו של החוק ברשומות.

(6) עשה בית המשפט שימוש בסמכותו לפי חוק הנוער (שפיטה, ענישה, ודרכי טיפול), התשל"א-1971², יהיה המבקש זכאי כאמור בתוך ששה חודשים מיום פרסומו של החוק ברשומות. בית המשפט יפנה את הנאשם או החשוד למשרד הסניגוריה המחוזי שבמחוזו, כדי שימונה לו סניגור לפי האמור בסעיף 7 לחוק זה.

(7) כאשר נמצא המבקש במעצר מעל 15 יום משעת מעצרו ובטרם הגשת כתב אישום, תחילת תוקפו של סעיף קטן זה היא בתוך ששה חודשים מיום פרסום החוק ברשומות.

(ב) שר המשפטים, לאחר התייעצות עם שר האוצר, יהיה רשאי להקדים בצו את תחילת תוקפם של סעיפים קטנים 11(א) עד 11(א6).

12. זכאות כלכלית זכאותו הכלכלית של מבקש, שאין ידו משגת לשאת בהוצאות שירות משפטי פרטי מפאת חוסר אמצעים, תיקבע לפי מבחנים ששר המשפטים, בהתייעצות עם שר העבודה והרווחה, יקבע בתקנות.

13. זכאות מקומית המבקש יוכל לפנות רק למשרד המחוזי שבו נמצא בית המשפט הדין בעניינו או שבו הוגש נגדו כתב אישום.

14. תיקון חוק סדר הדין הפלילי בסעיף 15 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, בסופו יבוא: "ה) עשה בית המשפט שימוש בסמכותו לפי סעיף זה יפנה את הנאשם או החשוד לסניגור הציבורי שבאותו מחוז, כדי שימונה לו סניגור.

ד ב ר י ה ס ב ר

המציאות הכלכלית מצד אחד, ואולי אף בדרך להתמודד עם עומס העבודה שיוטל על הסניגוריה, מצד שני.

סעיף 13 תנאי זה של זכאות מקומית מטרתו לנתב את פניות המבקשים אל המשרד המיועד לכך כבר בתחילת ההליך, וכך להקל גם על עורכי הדין המטפלים בהן.

סעיף 14 מטרת סעיף זה היא להמריץ את מנהל בתי המשפט לעודד באופן פעיל פניות לסניגוריה הציבורית, או לפחות ליידע על קיומה של אפשרות כזו.

שני האפיקים שבהם יגיעו תיקים לסניגוריה יהיו באמצעות בתי המשפט ובאמצעות פניות אישיות של נאשמים או משפחותיהם.

סעיף קטן (ב) מאפשר לשר המשפטים, אם יווכח שהמערכת מתפקדת כראוי ועומדת במשימות שיועדרו לה, לזרו את ההליך ההורגתי, ולהקדים בצו את הרחבת הזכאות העניינית.

סעיף 12 ראוי להשאיר את קביעת המבחנים האמורים למחוקק המשנה. אחת הסיבות לכך היא מתן אפשרות להגמיש את מבחני הזכאות הכלכלית, אשר אינם יכולים להיות נוקשים, עקב שינויי

² ס"ח התשל"א, עמ' 134.

- (1) (1) הוגש כתב האישום בעבירה מסוג העבירות המקנות לנאשם זכאות עניינית לפי סעיף 11 לחוק הסניגוריה הציבורית יכלול כתב האישום נספח, המורה לנאשם על האפשרות לפנות לסניגור המחוזי;
- (2) לא כלל כתב האישום עבירה כאמור, יכלול כתב האישום נספח, המורה לנאשם על האפשרות לבקש מבית המשפט מינוי סניגור עבורו מטעמו.

פרק ד': הגשת בקשה

15. (א) המבקש לקבל סיוע משפטי לפי חוק זה יגיש למשרד הסניגוריה המחוזי בקשה בכתב; ואולם פנייתו תיענה גם אם נעשתה בעל-פה, ובלבד שתיערך בכתב בדיועבר.
- (ב) הסניגור המחוזי רשאי לחקור את המבקש ולדרוש ממנו כל מידע הנוגע לעניין בעל-פה, במסמך או בתצהיר, להוכחת פרטי הבקשה.
- (ג) ראה הסניגור המחוזי כי המבקש אינו עומד בתנאים הקבועים בסעיף 10 לחוק זה, יודיע לו בכתב על דחיית בקשתו בהקדם האפשרי, תוך ציון הסיבה לדחיה.
16. על החלטה של הסניגור המחוזי לפי סעיפים 8 ו-15(ג) רשאי המבקש לערער לפני ערעור הסניגור הציבורי הראשי בדרך ובמועד שנקבעו בתקנות.

פרק ה': שונות

17. עורך דין שנתמנה לתת שירות משפטי לפי חוק זה, לא יקבל משכורת, שכר טירחה או הוצאות אלא לפי תקנות שהותקנו לפי חוק זה. כמו כן יחול עליו סעיף 20 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, בשינויים המחוייבים.
18. (א) נעצר אדם, יודיע לו הממונה על התחנה כי אם אין באפשרותו הכלכלית למנות לעצמו סניגור, רשאי הוא לפנות למשרד הסניגוריה המחוזי באותו מחוז בבקשה להיעזר בשירותיו; שר המשפטים יחיל הוראה זו באופן הדרגתי בתקנות לפי חוק זה.

דברי הסבר

חשוב לקבוע בתקנות שיטת ערעור אשר לא תיצור עומס מיותר על הסניגור הציבורי הראשי.

סעיף 17 סוגיית התשלום לעורכי הדין היא מרכזית ובעלת השפעה ממשית על רמת הייצוג שתינתן על-ידי הסניגוריה הציבורית. לגבי סניגורים פרטיים חייב שכר הטירחה להיות כזה, אשר לא יגרום להם "לקמץ" בהוצאותיהם, ולחסוך בפעולותיהם למען לקוחותיהם. לגבי הסניגורים הציבוריים גובה משכורתיהם חייב להיות ריאלי יחסית למשכורותיהם של שכירים, כדי שיבטיח איוש טוב של התפקיד.

ראוי שנושא זה ייקבע בתקנות, היות ששר המשפטים הוא הגורם המצוי באילוצים התקציביים מחד גיסא, ובבעיות העוללות להיווצר מבחינת רמת הייצוג כתוצאה מתקציב לא מספיק, מאידך גיסא. בעניין האחרון התייעצותו עם הסניגור הציבורי הראשי היא ראשונה בחשיבותה.

במחוזות שבהם יוקמו משרדי סניגוריה מחוזית, תבוטל שיטת מינוי הסניגורים אדי-הוק מטעם בית המשפט, ותפקיד הייצוג יוטל על המערכת החדשה. שינוי זה מקטין את העומס הקיים על מזכירות בית המשפט מחד גיסא, ומגביר את הפיקוח על הייצוג הניתן, מאידך גיסא.

סעיף 15 אמנם רצוי, כי הפניה לסניגוריה תיעשה באמצעות בקשה בכתב, וכך גם נקבע כחלופה הראשונה של הסעיף, ואולם, אין להכביד יתר על המידה על אוכלוסיית הפונים הפוטנציאליים לסניגוריה, אשר רבים מהם יימנעו מלפנות לקבל ייצוג בגלל סירבולים טכניים מן הסוג הזה.

סעיף 16 מטרת סעיף זה, הבא להבטיח זכות ערעור על סירוב לספק ייצוג משפטי לפונה, היא כפולה: א. קביעת מנגנון ביקורת על החלטות הסניגור המחוזי, ב. חיזוק אמון ציבור הנאשמים והחשודים במערכת הסניגוריה.

(ב) הביע עצור את רצונו לפנות לסניגור הציבורי כאמור בסעיף קטן (א), יודיע הממונה לסניגור המחוזי באותו מחוז, ללא דיחוי, על בקשתו של העצור.

(ג) הסניגור המחוזי או נציג מטעמו ייפגש עם החשוד בהקדם האפשרי על-מנת לקבוע את זכאותו של החשוד לייצוג.

(ד) הסניגור המחוזי יחליט אם לייצג את החשוד בהתחשב במצבו הכלכלי, בחומרת העבירה ובסיבות הקשורות במתן ייצוג נאות.

ביצוע 19. שר המשפטים ממונה על ביצועו של חוק זה.

דברי הסבר

חומרת העבירה. יתכן, כמובן, צירוף של שני הקריטריונים.

יש לשים לב לכך, שהסניגור המחוזי אינו חייב לקבל את פנייתו של העצור, ועליו להפעיל שיקול דעת בהתאם לקריטריונים המפורטים בסעיף קטן (ד). חשוב במיוחד הקריטריון האחרון "סיבות הקשורות במתן ייצוג נאות". ייצוג נאות הוא הבסיס לכל המערכת, שאם לא כן אין בה טעם. יש לתת שיקול דעת לסניגור המחוזי, אם ביכולתו להיענות לבקשות נוספות, אם לאו.

חברי הכנסת: דוד צוקר, אלי גולדשמידט, אליעזר זנדברג, יצחק לוי, דן מרידור

סעיף 18 הרעיון המרכזי בהוראה זו הוא הרחבת הסיוע הניתן על-ידי הסניגוריה הציבורית

גם לחשודים עצורים. סעיף קטן (א) מהווה את המסגרת הנורמטיבית להרחבה האמורה כמו גם את ההסבר לדרך, שבה טובא האפשרות של פניה למשרד הסניגוריה המחוזי לידיעת העצור.

נמצא כאן, פעם נוספת, המרכיב ההדרגתי החשוב: השר יחיל את ההרחבה "באופן הדרגתי". ההדרגה יכולה להיות הדרגה גיאוגרפית כלומר, החלה איזורית, אך יכולה גם להיות הדרגה עניינית כלומר, החלה לפי